

นันทิวิศาลชาตก

ที่มา: ชาตก ลำดับที่ ๒๘ พระสุตตันตปิฎก เล่มที่ ๑๙ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ขุททกนิกาย ชาตก ภาค ๑

ในสมัยหนึ่ง พระพุทธเจ้าประทับอยู่วัดเชตวันมหาวิหาร เมืองสาวัตถี ทรงปรารภการพูดเสียดแทงให้เจ็บใจของพวกภิกษุฉัพพัคคีย์ ได้ตรัสอดีตนิทานมาสาธก ว่า...

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ในสมัยของพระเจ้าคันธาระครองเมืองตักกศิลา แคว้นคันธาระ พระโพธิสัตว์เกิดเป็นโคนามว่า นันทิวิศาล เป็นโคมีรูปร่างสวยงาม มีพลังมาก มีพราหมณ์คนหนึ่งได้เลี้ยงและรักโคนันเหมือนลูกชาย โคนันคิดจะตอบแทนบุญคุณการเลี้ยงดูของพราหมณ์ ในวันหนึ่งได้พูดกับพราหมณ์ว่า "พ่อ จงไปทำพนักกับโควินทก เศรษฐีว่า โคของเราสามารถลากเกวียนหนึ่งร้อยเล่ม ที่ผูกติดกันให้เคลื่อนไหวได้ พนักด้วยเงินหนึ่งพันกหาปณะเถิด" พราหมณ์ได้ไปที่บ้านเศรษฐีและตกลงกันตามนั้น นัดเดิมพันกันในวันรุ่งขึ้น ในวันเดิมพัน พราหมณ์ได้เทียมโคนันทิวีสาลเข้าที่เกวียนเล่มแรก เพื่อลากเกวียนหนึ่งร้อยเล่มผูกติดกันซึ่งบรรทุกทราย กรวดและหินเต็มลำ แล้วขึ้นไปนั่งบนเกวียน เจื่อปลุกขึ้นพร้อมกับทวาดว่า "ไอ้โคโงง โคงโง่ เจ้าจงลากเกวียนไปเดี๋ยวนี้" ฝ่ายโคนันทิวีสาลเมื่อได้ยินพราหมณ์พูดเช่นนั้น ก็คิดน้อยใจว่า "พราหมณ์เรียกเราผู้โง่ง ว่าโง่ง ผู้ไม่โง่ง ว่าโง่" จึงยืนนิ่งไม่เคลื่อนไหว โควินทกเศรษฐีจึงเรียกให้พราหมณ์นำเงินหนึ่งพันกหาปณะมาให้แล้วกลับบ้านไป ฝ่ายพราหมณ์ผู้แพ้พนักเงินหนึ่งพันกหาปณะ ปลดโคแล้วก็เข้าไปนอนเศร้าโศกเสียใจอยู่ในบ้าน ส่วนโคนันทิวีสาลเห็นพราหมณ์เศร้าโศกเสียใจเช่นนั้น จึงเข้าไปปลอบและกล่าวว่า "พ่อ ฉันอยู่ในเรือนของท่านตลอดมา เคยทำภาระอะไรแตกไหม เคยเหยียบใคร ๆ เคยถ่วงอุจจาระ ปัสสาวะในที่อื่นไม่ควรหรือไม่ เพราะเหตุใด ท่านจึงเรียกเราว่า โคง โคง ครั้นนี้เป็นความผิดของท่านเอง ไม่ใช่ความผิดของฉัน บัดนี้ขอให้ท่านไปเดิมพันกับโควินทกเศรษฐีใหม่ด้วยเงินสองพันกหาปณะ ขออย่างเดียว ท่านอย่าได้เรียกฉันว่า โคง โคง ท่านจะได้ทรัพย์ตามที่ท่านปรารถนา ฉันจะไม่ทำให้ท่านเศร้าเสียใจ" พราหมณ์ได้ทำตามทีโคนันทิวีสาลบอก ในวันเดิมพัน พราหมณ์จึงพูดหวานว่า "นันทิวิศาลลูกรัก เจ้าจงลากเกวียนทั้งร้อยเล่มนี้ไปเถิด" โคนันทิวีสาลได้ลากเกวียนร้อยเล่มที่ผูกติดกัน ด้วยการออกแรงลากเพียงครั้งเดียวเท่านั้น ทำให้เกวียนเล่มสุดท้ายไปตั้งอยู่ที่เกวียนเล่มแรกอยู่ ทำให้พราหมณ์ชนะพนัน ด้วยเงินสองพันกหาปณะ

พระพุทธองค์เมื่อนำอดีตนิทานมาสาธกแล้วตรัสว่า "ภิกษุทั้งหลาย ชื่อว่าคำหยาบไม่เป็นที่ชอบใจของใคร ๆ แม้กระทั่งสัตว์เดียรัจฉาน" แล้วได้ตรัสพระคาถาว่า "บุคคลควรพูดแต่คำที่น่าพอใจเท่านั้น ไม่ควรพูดคำที่ไม่น่าพอใจในกาลใด ๆ เมื่อพราหมณ์พูดคำที่น่าพอใจ โคนันทิวีสาลได้ลากสัมภาระอันหนักได้ ทั้งยังทำให้พราหมณ์ผู้นั้นได้ทรัพย์อีกด้วย ส่วนตนเองก็เป็นผู้ปลื้มใจ เพราะการช่วยเหลือผู้อื่นด้วย"

นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่า : ถ้อยคำที่ไพเราะและเป็นคำจริง เป็นคำพูดที่ก่อให้เกิดประโยชน์ เกิดผลดีทั้งแก่ผู้พูดและผู้ฟัง

คำถามที่ ๑ แบบเลือกตอบ (อย่างน้อย ๑ คำถาม)

คำถาม: เหตุใดพระพุทธเจ้าจึงตรัสสอนเรื่องนันทิวิสาขชาดก

๑. พระสงฆ์ไม่รู้จักประมาณในสิ่งที่ควรมีควรได้
๒. พระสงฆ์เกียจคร้าน เกียจกันทำงาน
๓. พระสงฆ์ทะเลาะกัน พูดคำหยาบ เสียดแทงให้เจ็บใจ
๔. พระสงฆ์เกิดความโลภไม่รู้จักพอ อยากได้อะไรก็มี

เฉลย/แนวคำตอบ: ๓. พระสงฆ์ทะเลาะกัน พูดคำหยาบ เสียดแทงให้เจ็บใจ

กระบวนการอ่าน: การบูรณาการและตีความ

สถานการณ์: บริบทการอ่านเพื่อการศึกษา

แหล่งที่มา: เนื้อเรื่องเดียว

รูปแบบของเนื้อเรื่อง: แบบต่อเนื่อง

ประเภทของเนื้อเรื่อง: บอกเล่าอธิบายเหตุผล

ลักษณะข้อสอบ: แบบเลือกตอบ

ความสอดคล้องตัวชี้วัด: ท ๑.๑, ม. ๑/๒: จับใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่าน

คำถามที่ ๒ แบบเลือกตอบเชิงซ้อน (อย่างน้อย ๑ คำถาม)

คำถาม: ข้อคิดที่ได้จากการอ่าน นันทิวิสาขชาดก สอดคล้องกับสำนวนไทยในข้อใดมากที่สุด

๑. ปากหวาน ก้นเปรี้ยว
๒. มือถือสาก ปากถือศีล
๓. ปากปราศรัยน้ำใจเชือดคอ
๔. พูดดีเป็นศรีแก่ปาก พูดมากปากจะมีสี

เฉลย/แนวคำตอบ: ๔. พูดดีเป็นศรีแก่ปาก พูดมากปากจะมีสี

กระบวนการอ่าน: การบูรณาการและตีความ

สถานการณ์: บริบทการอ่านเพื่อการศึกษา

แหล่งที่มา: เนื้อเรื่องเดียว

รูปแบบของเนื้อเรื่อง: แบบต่อเนื่อง

ประเภทของเนื้อเรื่อง: บอกเล่าอธิบายเหตุผล

ลักษณะข้อสอบ: แบบเลือกตอบ

ความสอดคล้องตัวชี้วัด: ท ๑.๑, ม. ๑/๒: จับใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่าน

คำถามที่ ๓ แบบเติมคำตอบแบบปิด (อย่างน้อย ๑ คำถาม)

คำถาม: ข้อคิดที่ได้จากการอ่านเรื่องนันทิวิสาขชาดก ตรงกับศีล ๕ ข้อใด

คำตอบ: ข้อที่ ๔ มุสาวาทา เวรมณี ตั้งใจงดเว้นจากการพูดเท็จ โกหก หลอกลวง ยุแหยง ส่อเสียดในทางเสียหาย

เฉลย/แนวคำตอบ: ข้อที่ ๔ มุสาวาทา เวรมณี ตั้งใจงดเว้นจากการพูดเท็จ โกหก หลอกลวง ยุแหยง ส่อเสียดในทางเสียหาย

กระบวนการอ่าน: การบูรณาการและตีความ

สถานการณ์: บริบทการอ่านเพื่อการศึกษา

แหล่งที่มา: เนื้อเรื่องเดียว

แบบฟอร์มการสร้างแบบทดสอบประเมินความฉลาดรู้ด้านการอ่าน

รูปแบบของเนื้อเรื่อง: แบบต่อเนื่อง

ประเภทของเนื้อเรื่อง: บอกเล่าอธิบายเหตุผล

ลักษณะข้อสอบ: เติมคำตอบ

ความสอดคล้องตัวชี้วัด: ท ๑.๑, ม. ๑/๒: จับใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่าน

คำถามที่ ๔ แบบเติมคำตอบแบบเปิด (อย่างน้อย ๑ คำถาม)

คำถาม: นักเรียนได้ข้อคิดอะไรบ้าง จากการอ่านเรื่องนั้นทิวศาลชาดก

คำตอบ: ๑. การใช้วาจาที่ไพเราะอ่อนหวาน

๒. ความกตัญญูรู้คุณ

๓. การพินิจทำให้เสียทรัพย์

เฉลย/แนวคำตอบ: การใช้วาจาที่ไพเราะอ่อนหวาน, ความกตัญญูรู้คุณ, การพินิจทำให้เสียทรัพย์

กระบวนการอ่าน: การบูรณาการและตีความ

สถานการณ์: บริบทการอ่านเพื่อการศึกษา

แหล่งที่มา: เนื้อเรื่องเดียว

รูปแบบของเนื้อเรื่อง: แบบต่อเนื่อง

ประเภทของเนื้อเรื่อง: บอกเล่าอธิบายเหตุผล

ลักษณะข้อสอบ: เติมคำตอบ

ความสอดคล้องตัวชี้วัด: ท ๑.๑, ม. ๑/๒: จับใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่าน

คำถามที่ ๕ แบบเติมคำตอบแบบอิสระ (อย่างน้อย ๑ คำถาม)

คำถาม: นักเรียนจะนำข้อคิดที่ได้จากเรื่องนั้นทิวศาลชาดก ไปปรับใช้ในชีวิตอย่างไร

คำตอบ: นักเรียนเขียนอธิบายคำตอบที่บ่งบอกถึงวิธีการนำข้อคิดที่ได้ไปปรับใช้ในชีวิตได้อย่างเหมาะสม

เฉลย/แนวคำตอบ: นักเรียนเขียนอธิบายคำตอบที่บ่งบอกถึงวิธีการนำข้อคิดที่ได้ไปปรับใช้ในชีวิตได้อย่างเหมาะสม

กระบวนการอ่าน: การบูรณาการและตีความ

สถานการณ์: บริบทการอ่านเพื่อการศึกษา

แหล่งที่มา: เนื้อเรื่องเดียว

รูปแบบของเนื้อเรื่อง: แบบต่อเนื่อง

ประเภทของเนื้อเรื่อง: บอกเล่าอธิบายเหตุผล

ลักษณะข้อสอบ: เติมคำตอบ

ความสอดคล้องตัวชี้วัด: ท ๑.๑, ม. ๑/๒: จับใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่าน